

YÜKLƏRİN SİĞORTASI QAYDALARI

**13 fevral 2009-cu il tarixində
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə razılaşdırılıb**

©
«AzSığorta» ASC

MÜNDƏRİCAT

ANLAYIŞLAR.....	3
BÖLMƏ 1. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ	4
Maddə 1. Sığortaçı.....	4
Maddə 2. Sığortalı	4
Maddə 3. Faydalanan şəxs.....	4
BÖLMƏ 2. SİĞORTANIN OBYEKTİ.....	4
Maddə 4. Sığorta obyekti.....	4
BÖLMƏ 3. SİĞORTA TƏMİNATI.....	4
Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri	4
Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)	5
Maddə 7. Sığortanın ərazisi	5
Maddə 8. Sığorta təminatının başlanması və sona çatması.....	5
BÖLMƏ 4. SİĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SİĞORTA HAQQI	6
Maddə 9. Sığorta məbləği.....	6
Maddə 10. Sığorta haqqı.....	6
Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi	6
BÖLMƏ 5. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİ	6
Maddə 12. Sığorta müqaviləsinin bağlanması	6
Maddə 13. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar	7
Maddə 14. Sığorta müqaviləsinin Qaydalar üzərində üstünlüyü	7
Maddə 15. Mühüm şərtlər.....	7
Maddə 16. Sığorta müddəti.....	7
Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi	7
Maddə 18. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə.....	8
Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri	8
Maddə 20. Sığorta riskindəki dəyişikliklər	8
BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ	8
Maddə 21. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri.....	8
Maddə 22. Sığortalının hüquqları və vəzifələri	9
BÖLMƏ 7. ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR	10
Maddə 23. Ödənilən zərərlər	10
Maddə 24. Sığorta obyektinə (sığortalanmış yükə) dəyən zərər.....	10
Maddə 25. Ümumi qəza ilə bağlı xərclər.....	11
Maddə 26. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər.....	11
Maddə 27. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər.....	11
BÖLMƏ 8. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ	11
Maddə 28. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər.....	11
Maddə 29. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası	11
Maddə 30. Ödənilməmiş sığorta haqqının nəzərə alınması	11
Maddə 31. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina	11
Maddə 32. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi	12
BÖLMƏ 9. DİGƏR MÜDDƏALAR	12
Maddə 33. Marağın keçməsi.....	12
Maddə 34. Qalıqlara olan hüququn keçməsi.....	12
Maddə 35. Subroqasiya hüququ	12
Maddə 36. Qismən sığorta.....	13
Maddə 37. İkili (çoxqat) sığorta	13
Maddə 38. Azadolma məbləği və gözləmə müddəti.....	13
Maddə 39. Valyuta haqqında qeyd-şərt	13
Maddə 40. İş sirlərinin gizli saxlanması	13
Maddə 41. Mübahisələrin həlli qaydası	13
Maddə 42. İddia müddəti.....	13

ANLAYIŞLAR

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənaları daşıyır:

Sığortacı - «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu əsasında sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs.

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi.

Faydalanan şəxs - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs.

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortacı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma.

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortacı tərəfindən sığortalıya verilən sənəd.

Sığorta obyekti - sığortalının qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi.

Sığorta haqqı - risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortacıya ödəməli olduğu pul məbləği.

Sığorta məbləği - sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi.

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyekti ilə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik.

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal.

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının və ya faydalanan şəxsin sığortacıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti.

Sığorta ödənişi - sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortacı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası.

Sığorta tarifi - sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi.

Sığortanın müddəti - sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət.

Azadolma məbləği - sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir.

Əhəmiyyətli hallar - müqavilə bağlanarkən bildirilməli olan, sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onu məzmunu dəyişdirilmiş şəkildə bağlamaq qərarına təsir göstərə bilən və/və ya sığortalıya yazılı şəkildə aydın və birmənalı sorğu verilmiş bütün hallar (faktlar) əhəmiyyətli sayılır.

Sığortanın ərazisi - sığorta obyektinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən coğrafi ərazi həddləri.

Mühüm şərtlər - sığortacıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək və ya sığorta müqaviləsinə ləğv etmək hüququ verən sığorta müqaviləsinin şərtləri.

Tam məhv olma - əmlakın bərpa oluna bilməyəcək şəkildə faktiki məhv olması.

Tam konstruktiv məhv olma - əmlakın elə bir vəziyyətə düşməsidir ki, onun xilas edilməsi və ya bərpası iqtisadi cəhətdən səmərəli deyil, belə ki, bu əməliyyatların aparılmasından sonra onun xilas edilməsi və ya bərpasına çəkilən xərclər əmlakın öz dəyərini aşır.

Ümumi qəza - bütün dəniz əməliyyatında iştirak edən əmlakın, məsələn gəminin, fraxtın və gəmi ilə daşınan yükün - təhlükədən qorunması üçün, ümumi təhlükəsizlik məqsədilə bilərəkdən və əğlabatan şəkildə çəkilən xərclər (məsələn gəmini batmaq təhlükəsindən qurtarmaq üçün yükün müəyyən hissəsinin gəmidən atılması) ilə bağlı zərər.

Dispaşa - ümumi qəzanın mövcudluğunu və onun bölüşdürülməsi üzrə dəniz hüququ sahəsində bilik və təcrübəyə malik şəxslər tərəfindən müəyyən edilən hesablaşmalar.

Qəza komissarı - zərərin səbəbləri, şərtləri və ölçüsünün müəyyən olunması ilə məşğul olan, sığortaçının səlahiyyətli nümayəndəsi.

BÖLMƏ 1. SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN TƏRƏFLƏRİ

Maddə 1. Sığortaçı

Bu Qaydalara əsasən sığortaçı dedikdə «AzSığorta» ASC başa düşülür.

Maddə 2. Sığortalı

2.1. Bu Qaydalara əsasən sığortalı dedikdə sığorta obyektinə münasibətdə əmlak mənafeləri olan və sığorta şəhadətnaməsində adı göstərilən hər hansı bir fiziki (fəaliyyət qabiliyyəti məhdud olan və ya fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmə tərəfindən məhdudlaşdırılan, eləcə də fəaliyyət qabiliyyəti olmayan şəxslərdən başqa) və ya hüquqi şəxs başa düşülür.

2.2. Bu Qaydalar daxilində sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» qanuna, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

Maddə 3. Faydalanan şəxs

3.1. Sığorta müqaviləsi sığorta obyektinin qorunmasında maraqlı olan və sığorta hadisəsi zamanı ödəniş almaq hüququ olan hər hansı başqa şəxsin - faydalanan şəxsin xeyrinə də bağlana bilər.

3.2. Faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir.

3.3. Sığorta müqaviləsinin faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.

3.4. Bu Qaydalar və sığorta müqaviləsi ilə sığortalıya aid edilən bütün müddəalar sığortadan faydalanmaq niyyətində olan faydalanan şəxsə də eyni həcmdə aid edilir.

BÖLMƏ 2. SİĞORTANIN OBYEKTİ

Maddə 4. Sığorta obyekti

Daşınma və/və yaxud Osaxlanılma (eləcə də ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə) göstər(il)mə və/və yaxud istifadə) zamanı sığortalının mülkiyyətində, istifadəsində və ya sərəncamında olan yüklər ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə zidd olmayan əmlak mənafeləri bu Qaydalar daxilində sığortanın obyekti hesab olunur.

BÖLMƏ 3. SİĞORTA TƏMİNATI

Maddə 5. Sığorta riskləri. Sığorta hadisələri

5.1. Sığorta müqaviləsi aşağıda göstərilən risklərdən hər hansı birinə qarşı bağlana bilər:

5.1.1. «*Bütün risklərə görə məsuliyyət*» - bu Qaydaların 6-cı maddəsində qeyd edilmiş və sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) xüsusi olaraq göstərilmiş hadisələr istisna olmaqla, hər hansı hadisələrin nəticəsində sığortalanmış yükə dəyən itki və zərərlər (məhv olma, yox olma, itirilmə).

5.1.2. «*London sığortaçılar institutunun (B) şərtinə görə məsuliyyət*» - aşağıda qeyd edilmiş və sığorta müqaviləsində xüsusi olaraq göstərilmiş hadisələrin nəticəsində sığortalanmış yükə dəyən itki və zərərlər (məhv olma, yox olma, itirilmə):

- yanğın və ya partlayış;
- gəminin, bərənin və ya qayığın saya oturması, sahilə çıxması, batması və ya çevrilməsi;
- yerüstü nəqliyyat vasitəsinin aşması və yaxud relsdən çıxması;
- gəminin, bərənin, qayığın və yaxud daşıma vasitəsinin sudan başqa hər hansı digər xarici obyektə toqquşması və ya təması;
- fəlakət limanında yükün boşaldılması;
- zəlzələ, vulkan püskürməsi, ildırım vurması;
- ümumi qəza zamanı ianələrlə bağlı xərclər;
- sığortalanmış yükün gəmidən suya atılması və yaxud dalğa ilə yuyulması;
- dəniz, göl və ya çay suyunun gəminin, bərənin, qayığın anbarına, daşıma vasitəsinə, konteynerə və ya yükün saxlanıldığı yerə daxil olması;
- gəmidə və yaxud digər nəqliyyat vasitəsində aparılan yükləmə və ya boşaltma işləri zamanı düşmüş (salınmış) yükün tamamilə məhv olması.

5.1.3. «*London sığortaçılar institutunun (C) şərtinə görə məsuliyyət*» - aşağıda qeyd edilmiş və sığorta müqaviləsində xüsusi olaraq göstərilmiş hadisələrin nəticəsində sığortalanmış yükə dəyən itki və zərərlər (məhv olma, yox olma, itirilmə):

- yanğın və ya partlayış;
- gəminin, bərənin və ya qayığın saya oturması, sahilə çıxması, batması və ya çevrilməsi;
- yerüstü nəqliyyat vasitəsinin aşması və yaxud relsdən çıxması;
- gəminin, bərənin, qayığın və yaxud daşıma vasitəsinin sudan başqa hər hansı digər xarici obyektə toqquşması və ya təması;
- fəlakət limanında yükün boşaldılması;
- ümumi qəza zamanı ianələrlə bağlı xərclər;
- qəza zamanı yükün gəmidən suya atılması.

5.2. Bu Qaydaların 5.1 bəndində sadəlanmış risklərə əlavə olaraq sığortaçı ilə sığortalının razılaşmasına əsasən digər beynəlxalq qeyd-şərtlərlə əhatə oluna bilən risklər də sığorta müqaviləsinə əlavə edilə bilər.

Maddə 6. Sığorta təminatına daxil olmayan hallar (istisnalar)

6.1. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, aşağıdakı hadisələr nəticəsində dəyən zərərlər və çəkilən xərclər sığortaçı tərəfindən ödənilmir:

6.1.1. sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb-nəticə əlaqəsində olub-olmamasından asılı olmayaraq sığortalının (və ya faydalanan şəxsin) və ya onun nümayəndəsinin qəsdən edilmiş hərəkət(lər)i (sığortalanmış yükü daşıyan nəqliyyat vasitəsinin idarə edənlər və heyət üzvləri (gəminin və yaxud hava nəqliyyatı vasitəsinin kapitanı və heyət üzvləri, yük maşınının sürücüsü, qatarın maşinisti və digər heyət üzvləri) sığortalının nümayəndəsi hesab olunmurlar);

6.1.2. sığortalanmış yükə xas olan çəki və ya həcmnin təbii itirilməsi və ya onun təbii azalması və ya köhnəlməsi;

6.1.3. sığortalanmış yükün tam və ya düzgün qablaşdırılmaması və yaxud daşımaya hazırlanmaması (bu bəndin məqsədləri üçün «qablaşdırma» anlayışına sığortalanmış yükün konteynerə və yaxud hər hansı nəqliyyat vasitəsinə yığılması da daxil edilir, yalnız o halda ki, yükün yığılması və yerləşdirilməsi sığorta təminatı qüvvəyə minməzdən əvvəl və ya sığortalı və ya onların nümayəndələri tərəfindən həyata keçirilsin);

6.1.4. sığortalanmış yükün daxili qüsurlarının və ya təbii xassələrinin səbəb olduğu itkilər;

6.1.5. ümumi qəza və ya xilas etmə üzrə çəkilən xərclər istisna olmaqla, gecikmə sığorta hadisəsinin nəticəsində baş vermiş olsa belə, yükün gec çatdırılması;

6.1.6. gəminin və yaxud digər nəqliyyat vasitəsinin sahiblərinin, rəhbərlərinin, icarəyə götürənlərin (fraxt edənlərin) və yaxud operatorların müflisləşməsi və yaxud öz maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməmələri;

6.1.7. hər hansı atom enerjisinin tətbiq edilməsi, nüvə partlayışı, radiasiya və ya radioaktiv çirklənmənin birbaşa və ya dolaylı təsir(lər)i;

6.1.8. gəmi (bərə, qayıq) və yaxud digər nəqliyyat və yaxud daşıma (konteyner, liftvan) vasitəsi sığortalanmış yükün təhlükəsiz daşınması üçün (o cümlədən səfərə (dəniz səfərinə)) yararlı olmadıqda. Bu bənd gəminin (bərənin, qayığın) və yaxud digər nəqliyyat (daşıma) vasitəsinin yararsızlığı barədə sığortalanmış yükün yüklənməsi zamanı sığortalıya (və ya faydalanan şəxsə) və ya onun nümayəndəsinə məlum olduğu halda tətbiq edilir;

6.1.9. müharibə, vətəndaş müharibəsi, inqilab, üsyan, qiyam, xalq iğtişaşları və bunların səbəb olduğu qarşıdurmalar və onların nəticələri;

6.1.10. işğal, müsadirə, həbs, qeyri-qanuni saxlanılma (dəniz quldurluğu istisna olmaqla) və ya məhdudiyyət və bunların nəticəsi və yaxud bunlara hər hansı bir cəhd;

6.1.11. tərک edilmiş minalar, torpedolar, bombalar və digər silah növləri ilə təsadüfi təmas;

6.1.12. tətil, lokaut, əmək münaqişəsi, üsyan, yaxud mülki iğtişaşların nəticəsi;

6.1.13. terror aktları;

6.1.14. yükün müvəqqəti saxlanıldığı (eləcə də (ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə) göstər(il)mə və/və yaxud istifadə edildiyi) yerlərə bağlanmamış pəncərələrdən, qapılardan, digər dəliklərdən, o cümlədən köhnəlmə və yaxud tikinti qüsurlarından (nöqsanlarından) mayenin, qarın, dolunun və palçıqın daxil olması;

6.1.15. yükün müvəqqəti saxlanıldığı (eləcə də (ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə) göstər(il)mə və/və yaxud istifadə edildiyi) yerlərin içərisində rütubətin nəticəsi (kif, göbələk və s. bunun kimi);

6.1.16. yükə sığortaçının məsuliyyəti başlanmadan əvvəl baş verən hadisələrin təsirləri (istehsalçı və yaxud yükəndərən ölkədə ilkin emal məhsulları ilə çirklənmə, yağışın, daşqının, palçıqın, qumun və yaxud bunların qarışığının və həşəratların və s. vurdugu zərərlər);

6.1.17. müvəqqəti saxlanıldığı (eləcə də (ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə) göstər(il)mə və/və yaxud istifadə edildiyi) yerlərin zirzəmisində və yaxud digər dərin yerlərində döşəmənin səthindən 20 sm-dən az məsafədə olan yükə su basması nəticəsində dəyən zərərlər;

6.1.18. hərəkətin dəyişməsinin səbəb olduğu mayelərin genişlənməsi;

6.1.19. zəhəri qablaşdırmanın bütöv (salamat) olması şəraitində yükün əskik gəlməsi (zəhəri qablaşdırma dedikdə, yükün istehsalçısı və ya göndərəni tərəfindən ilkin olaraq qablaşdırılması (qutu, bağlama, palet, blok və s.) və bilavasitə yükün daşıma (nəqliyyat) vasitələrində (konteyner, vaqon və s.) bağlanmış və plomblanmış vəziyyəti nəzərdə tutulur);

6.1.20. yükün gizli istehsal qüsurları.

6.2. Yuxarıda qeyd edilmiş istisnaların hamısı və ya onlardan bir neçəsi, həmçinin təminat verilməyən digər risklər sığorta müqaviləsinə daxil edilə bilər.

Maddə 7. Sığortanın ərazisi

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta təminatı, sığortalanmış yükün sığorta müqaviləsində göstərilmiş daşıma marşrutu boyunca və/və yaxud saxlanıldığı (eləcə də (ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə) göstərilirdi və/və yaxud istifadə edildiyi) yerlərdə (ərazilərdə) qüvvədədir.

Maddə 8. Sığorta təminatının başlanması və sona çatması

8.1. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığortaçının məsuliyyəti razılaşdırılmış məntəqədə yükün daşınması üçün nəqliyyat vasitəsinə yüklənməsi (və yaxud saxlanıldığı yeri və yaxud anbarı tərک etməsi) anından, lakin hər bir halda sığorta haqqı ödənildikdən sonra başlayır və şərtləşdirilmiş daşıma marşrutu boyunca davam edərək aşağıda qeyd edilmiş hallardan birində (onlardan hansının daha əvvəl baş verməsindən asılı olaraq) sona çatır:

8.1.1. razılaşdırılmış son təyinat məntəqəsindəki yük alanın anbarına və yaxud yüklərin saxlanıldığı digər yere çatdırıldıqda;

8.1.2. sığortalının istifadə üçün seçdiyi, təyinat məntəqəsinə çatmamış, yaxud təyinat məntəqəsindəki hər hansı anbara, yaxud yüklərin saxlanıldığı yere çatdırıldıqda, bu şərtlə ki:

– həmin yer adi tranzit yük daşıma üzrə müvəqqəti saxlanma üçün nəzərdə tutulmamalıdır; və ya

– yükün hissələrə bölüşdürülməsi və ya onun ayrı-ayrı partiyalarla daşınması nəzərdə tutulmamalıdır; və ya

8.1.3. sığortalanmış yükün gəmidən sonuncu boşaldılma limanında tam boşaldıldığı andan 60 gün başa çatdıqda.

8.2. Əgər son boşaldılma limanında yük gəmidən boşaldıldıqdan sonra, sığorta təminatı hələ qüvvədədirsə və yük başqa təyinat yerinə yola salınmaladırsa, sığorta təminatı, yuxarıda göstərilən xitam şərtlərinə uyğun olaraq, yalnız göstərilən digər daşımanın başlanması anına qədər qüvvədə qalır.

8.3. Əgər sığortalıdan asılı olmayan səbəblərdən yük gec çatdırıldıqda, marşrut dəyişdirildikdə, yenidən boşaldıldıqda və ya yükləndikdə, gəmi sahib(lər)i, yaxud gəmini icarəyə götürən(lər) daşıma (fraxt) müqaviləsinə əsasən öz hüquqlarından istifadə edərək hadisə ilə əlaqədar olaraq hər hansı dəyişikliklər apararlarsa, bu Qaydaların 8.1, 8.2 və 8.4 bəndlərinin şərtləri daxilində sığorta təminatı qüvvədə qalmaqda davam edir.

8.4. Əgər sığortalıdan asılı olmayan səbəblərdən daşıma müqaviləsi limanda və ya burada göstərilmiş təyinat məntəqəsindən fərqli yerdə və ya 8.1, 8.2, 8.3 bəndlərində göstəriləyi kimi, daşıma, yüklərin daşımalarının başa çatmasından əvvəl bitərsə, bu sığorta qüvvədən düşmüş hesab edilir. Bu halda sığortaçıya sığortanın müddətinin uzadılması ilə bağlı dərhal məlumat verilməli və sığortaçının tələb edəcəyi əlavə sığorta haqqı ödənilməlidir. Əlavə sığorta haqqı ödənilməyi halda bu sığorta qüvvədən düşmüş hesab ediləcək. Sığortalı, bu sığortanın müddətinin uzadılması ilə bağlı müraciət etdikdə və əlavə sığorta haqqını ödədikdə, sığortanın müddəti ya:

8.4.1. bunlardan hansının daha əvvəl baş verməsindən asılı olaraq, yüklərin satılması və ya belə limana və ya yerə çatdırılması anına qədər və ya hər hansı başqa razılığın əldə olunduğu hallar istisna olmaqla, sığortalanmış yüklər belə limana çatdırıldığı andan 60 gün tamamlanana qədər, və yaxud

8.4.2. əgər yüklər bu Qaydaların 8.1, 8.2 və 8.3 bəndlərinin müddəalarına müvafiq olaraq bu sığortanın qüvvəsi bitənədək, göstərilmiş 60 gün (və ya xüsusi olaraq razılaşdırılmış daha uzun müddət) ərzində razılaşdırılmış təyinat məntəqəsinə və ya hər hansı başqa məntəqəyə çatdırılana qədər qüvvədə olacaq.

8.5. Bu sığorta qüvvəyə mindikdən sonra sığortalı yükün təyinat məntəqəsini dəyişərsə, o bu barədə dərhal sığortaçıya məlumat verməli, müvafiq sığorta haqqını ödəməli və sığorta şərtlərində müvafiq dəyişikliklər aparılmalıdır. Yalnız bundan sonra sığorta təminatının müddəti artırılmış hesab olunur.

BÖLMƏ 4. SIĞORTA MƏBLƏĞİ VƏ SIĞORTA HAQQI

Maddə 9. Sığorta məbləği

9.1. Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) göstərilən yükün sığorta məbləği, yükün sığorta (həqiqi) dəyərində bərabərdir. Hadisə baş verdiyi zaman sığortalanmış yükün sığorta məbləği sığorta (həqiqi) dəyərindən artıq olarsa, artıq olan həmin məbləğ sığortaçı tərəfindən ödənilmir.

9.2. Sığorta dəyəri sığortalanmış yükə münasibətdə müqavilənin dəyərindən və əgər tələb olunarsa, daşıma məbləği, gömrük rəsmiləşdirilməsi və digər xərclər daxil olmaqla çatdırılma şərtlərindən asılı olaraq müəyyən edilir.

9.3. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği həmin müqavilə üzrə verilmiş sığorta ödənişi həcmində azalmış hesab olunur.

9.4. Bu Qaydalara əsasən sığorta məbləği sığortaçının son məsuliyyət həddi hesab olunur və bir və ya bir neçə sığorta hadisəsi üzrə sığorta ödənişinin məcmu məbləği sığorta məbləğindən yüksək ola bilməz.

Maddə 10. Sığorta haqqı

10.1. Sığorta haqqı sığorta şəhadətnaməsində göstərilən müddətdə və qaydada sığortalı tərəfindən sığorta üçün ödənilən haqdır.

10.2. Sığorta haqqının miqdarı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır. Sığortalının təqdim etdiyi sənədlər (ərizə, anket, daşıma, göndərmə, alqı-satqı, saxlama müqavilələri və s. bu kimi sənədlər) əsasında sığortaçı riskin dərəcəsini və sığorta tarifini müəyyən edir.

10.3. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortaçı sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalını nəzərə alaraq baza sığorta tarif dərəcələrinə artırma və azaltma əmsalları tətbiq edə bilər.

10.4. Ümumi (vahid) müqavilənin bağlanması barədə tərəflər razılığa gəldikdə, depozit sığorta haqqı tətbiq edilə bilər. Bu halda həmin müqavilə üzrə daşımalar başa çatdıqdan sonra sığorta haqqı yenidən hesablanır və tərəflər arasında müvafiq hesablaşmalar aparılır. Depozit sığorta haqqı tətbiq edilməyi halda, hər bir daşımaya müvafiq olaraq sığorta haqqı sığortaçının təqdim etdiyi hesaba əsasən ödənilməlidir. Bu halda hər bir daşıma haqqında məlumat daşıma başlanmadan əvvəl sığortaçıya bildirilir və sığortaçı tərəfindən müvafiq daşıma üzrə sığorta təminatının verilməsi sığorta sertifikatının təqdim edilməsi ilə təsdiq edilir.

Maddə 11. Sığorta haqqının ödənilməsi

11.1. Sığorta müqaviləsinə əsasən sığorta haqqı sığortalı tərəfindən nağd və ya köçürmə yolu ilə ödənilə bilər. Sığorta haqqının ödənilməsi gün onun sığortaçının bank hesabına və ya nağd ödəmə zamanı sığortaçının kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

11.2. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta haqqı sığorta şəhadətnaməsi imzalandığı gündən etibarən ən gec 5 gün ərzində sığortaçıya ödənilməlidir.

11.3. Əgər sığorta haqqı müəyyən olunmuş müddət(lər)də sığortaçıya ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi öz qüvvəsini itirir və sığortaçı həmin müqavilə üzrə heç bir məsuliyyət daşımır.

11.4. Əgər sığorta haqqını sığortalının tapşırığı əsasında başqa bir şəxs ödəyirsə, həmin şəxs bununla əlaqədar olaraq sığorta müqaviləsindən irəli gələn heç bir hüquq əldə etmir.

BÖLMƏ 5. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİ

Maddə 12. Sığorta müqaviləsinin bağlanması

12.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortalı və yaxud onun nümayəndəsi müqavilə bağlamaq niyyəti barəsində sığortaçıya yazılı və ya şifahi müraciət edir. Müraciətdə aşağıdakı məlumatlar göstərilməlidir:

12.1.1. sığortalının tam adı, hüquqi ünvanı, bank rekvizitləri, telefon və faks nömrələri;

- 12.1.2. sığortaya cəlb edilən yük haqqında məlumat (növu, adı, qablaşdırması, daşıyıcının adı, daşıma vasitəsi və s. bu kimi);
- 12.1.3. sığorta məbləği;
- 12.1.4. seçilən sığorta təminatı;
- 12.1.5. yükləmə-boşaltmaların sayı və məntəqələri;
- 12.1.6. sığorta müqaviləsi konkret daşıma müddətinə bağlanırsa, daşımanın başlanma və sona çatma məntəqələri, daşımanın müddəti və daşıma zamanı nəqliyyat vasitəsinin (gəminin) daxil olacağı məntəqələr (limanlar), sığorta müqaviləsi müəyyən müddətə bağlanırsa, sığortanın ərazisi (üzmə rayonu) və sığorta müddəti.
- 12.2. Sığorta müqaviləsi müəyyən edilmiş yükün konkret daşıma müddəti üçün və ya müəyyən müddət ərzində həyata keçirilən bir neçə daşımalar (ümumi (vahid) müqavilə ilə sığorta) üzrə bağlana bilər.
- 12.3. Ümumi (vahid) müqavilə ilə müəyyən müddət ərzində daşınan bütün və yaxud müəyyən növ yüklər sığortalana bilər.
- 12.4. Sığorta müqaviləsi tərəflərin imzaladıqları sənədin tərtib edilməsi və yaxud sığortaçının imzaladığı və sığortalıya onun yazılı və ya şifahi məlumatı əsasında sığorta şəhadətnaməsini (sertifikatı) verməsi yolu ilə bağlana bilər. Sığorta müqaviləsi sığorta şəhadətnaməsinin (sertifikatın) verilməsi yolu ilə bağlandıqda sığorta müqaviləsinin təklif edilmiş şərtlərlə bağlanmasına sığortalının razılığı onun sığorta şəhadətnaməsini (sertifikatını) qəbul etməsi faktı ilə təsdiq olunur.
- 12.5. Ümumi (vahid) müqavilə ilə nəzərdə tutulmayan yüklər sığortalının əlavə müraciəti əsasında sığortalana bilər və həmin yük üçün ayrıca sığorta müqaviləsi rəsmiləşdirilir.
- 12.6. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı bu Qaydalar əsasında hazırlanmış sığorta şərtləri əlavə edilməklə, sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.
- 12.7. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi sığorta haqqının (və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsinin) ödənilməsindən sonra qüvvəyə minir.
- 12.8. Sığorta müqaviləsi ilə sığortaçının məsuliyyətinin daşımanın həyata keçirildiyi bütün (daşımadan əvvəl, daşıma boyunca (daşımalar arası) və daşımadan sonra) mərhələləri (yükün yüklənilib-boşaldılması, emal edilməsi, yenidən qablaşdırılması (yığılıb bağlanması), limanda toplanması, hava limanının anbarında reysi gözləməsi, düzülməsi, ictimai tədbirlərdə və yaxud müxtəlif növ sərgilərdə göstər(il)məsi və/və yaxud istifadəsi (o cümlədən quraşdırılması/sökülməsi) zamanı) və tərəflərin razılaşdırdıqları vaxtlarda yükün müvəqqəti saxlanc yerlərini (anbarlarını) əhatə edəcək formada genişləndirilməsi müəyyən edilə bilər.
- 12.9. Əgər sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət sona çatmamışdırsa, sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş daşımanın son təyinat məntəqəsində nəqliyyat (daşıma) vasitəsindən boşaldıldıqdan sonra sığortalanmış yük sığorta müqaviləsində göstərilməyən fərqli təyinat yerinə göndərilmişdirsə, onda sığorta müqaviləsində göstərilməyən daşıma marşrutu üzrə sığortaçı heç bir məsuliyyət daşımır.

Maddə 13. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilməli olan faktlar

- 13.1. Sığorta müqaviləsi bağlanarkən sığortalı riskin baş vermə ehtimalının müəyyən edilməsi və mümkün itkilərin həcmnin hesablanması üçün əhəmiyyət daşıyan və xəbərdar olduğu bütün faktları və halları bildirməyə borcludur.
- 13.2. Sığortalının məlumatının yalan, yanlış və yaxud yarımçıq olması hallarında sığortaçı sığorta müqaviləsinə imzalamaqdan imtina edir və ya bunu öyrəndikdə və ya bu haqda sığortalı tərəfindən ona məlumat verildikdə:
- 13.2.1. sığortalı bunu qəsdən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi andan etibarən 5 (beş) gün ərzində müqaviləni bir tərəfli qaydada ləğv edir və bu haqda sığortalının sığorta müqaviləsində göstərilmiş sonuncu ünvanına sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərir. Bu halda sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır. Sığortalının öz öhdəliyini bu bənddə göstərilən qaydada pozması ilə sığorta müqaviləsi ləğv ediləndə keçən müddət ərzində baş vermiş sığorta hadisəsi arasında hər hansı əlaqə olarsa, sığortaçı, sığorta ödənişini verməkdən imtina edə bilər;
- 13.2.2. sığortalı bu hərəkəti bilmədən etmişdirsə, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 1 ay ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya həmin vaxt üçün sığorta haqqı fərqini almaqla müqaviləni davam etdirə bilər. Sığortalı tələb edilən sığorta haqqı fərqini 5 (beş) gün ərzində sığortaçıya ödəməzsə və ya ödəməyi yazılı şəkildə öhdəsinə götürməzsə, sığorta müqaviləsi ləğv edilmiş hesab olunur.
- 13.3. Sığortaçı tərəfindən tətbiq olunan ləğv etmə, bu haqda sığortalıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən 5 iş günü sonra, sığortalı tərəfindən tətbiq edilən ləğv etmə bu haqda sığortaçıya sifarişli məktub vasitəsilə məlumat göndərildiyi tarixdən sonrakı gün saat 24⁰⁰-da hüquqi qüvvəyə minir.
- 13.4. Sığortalının hərəkətində heç bir qəsd müəyyən edilmədiyi hallarda sığorta hadisəsi
- 13.4.1. sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;
- 13.4.2. müqavilənin ləğv edilməsini tələb edə biləcəyi müddət ərzində, və yaxud;
- 13.4.3. müqavilənin ləğv edilməsi tələbinin hüquqi qüvvə qazanması üçün lazım olan müddət ərzində baş verərsə, sığortaçı, sığorta ödənişini sığortalının məlumatına əsasən hesablanan (sığortalı tərəfindən ödənilən) sığorta haqqı ilə həqiqətdə hesablanmalı (sığortalı tərəfindən ödənilməli) olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə uyğun olaraq ödəyir.

Maddə 14. Sığorta müqaviləsinin Qaydalar üzərində üstünlüyü

- 14.1. Sığorta müqaviləsi imzalanarkən sığortalı və sığortaçı bu Qaydaların müəyyən müddələrinin dəyişdirilməsi və ya istisna edilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.
- 14.2. Tərəflərin imzaladığı bütün dəyişikliklər, əlavələr və düzəlişlər sığorta müqaviləsinin tərkib hissəsidir.

Maddə 15. Mühüm şərtlər

Sığorta müqaviləsində (şəhadətnaməsində) mühüm şərtlər müəyyən oluna bilər.

Maddə 16. Sığorta müddəti

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi, müqavilədə göstərilən başlanğıc və sona çatma tarixlərində Azərbaycan vaxtı ilə saat 24⁰⁰-da qüvvəyə minir və Azərbaycan vaxtı ilə saat 24⁰⁰-da qüvvəsini itirir.

Maddə 17. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi

- 17.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:

- 17.1.1. sığortalanmış yük tam məhv olduqda və sığortaçı sığortalı qarşısında öz öhdəliklərini tamamilə yerinə yetirdikdə;
- 17.1.2. sığortalı sığorta haqqını sığorta müqaviləsində müəyyən edilən qaydada ödəmədikdə;
- 17.1.3. məhkəmə tərəfindən sığorta müqaviləsinin etibarsız olduğu haqda qərar qəbul edildikdə;
- 17.1.4. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları ilə nəzərdə tutulmuş digər hallarda.
- 17.2. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövrdə sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa, sığortalının hüquq və vəzifələrini onun qəyyumu və ya himayəçisi həyata keçirir.

Maddə 18. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermə ilə bağlı xəbərdar etmə

- 18.1. Bu Qaydaların 17-ci maddəsində göstərilən hallarda sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi üçün əsas olan şərait yarandıqda, müqaviləyə xitam verilməsində maraqlı olan tərəf dərhal digər tərəfi bu haqda xəbərdar etməlidir.
- 18.2. Sığorta müqaviləsi ilə başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsinə sığortalının və ya sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdən bu barədə bir tərəf digərinə 30 gün əvvəl (sığorta müqaviləsi beş ildən artıq müddətə bağlandıqda 60 gün, 3 aydan az müddətə bağlandıqda isə 5 iş günü əvvəl), tələbini əsaslandırıdığı yazılı bildiriş göndərməlidir.

Maddə 19. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

- 19.1. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) bütünlüklə sığortalıya qaytarır;
- 19.2. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı, həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, o, sığortalının (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığorta haqlarını bütünlüklə qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarını) sığortalıya qaytarır;
- 19.3. Sığorta müqaviləsinə (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anıadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya
- 19.3.1. ödənilmiş sığorta haqqına (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarına) bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqları) sığortalıya qaytarılır;
- 19.3.2. ödənilmiş sığorta haqqından (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmeti üzrə ödənilmiş sığorta haqlarından) az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu Qaydaların 19.1 və 19.2 bəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.
- 19.4. Sığorta müqaviləsi bu Qaydaların 17.2 bəndində müəyyən edilmiş məhkəmə qərarı əsasında xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla, müqavilənin (qrup halında sığorta zamanı həm də müqavilənin hər hansı bir sığorta predmetinə münasibətdə) qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu Qaydaların 19.3 bəndi nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

Maddə 20. Sığorta riskindəki dəyişikliklər

Əgər sığortalı bu Qaydaların 21.2.1 bəndinin «b» yarım-bəndində göstərilən müddət ərzində sığorta müqaviləsinə edilən dəyişikliklərlə razılaşdığını və yaxud əlavə sığorta haqqını ödəməyi öz öhdəsinə götürdüyünü yazılı şəkildə bildirməzsə, sığorta müqaviləsi bu cür xəbərdarlıq müddəti bitdiyi tarixdən qüvvədən düşmüş sayılır.

BÖLMƏ 6. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQLARI VƏ VƏZİFƏLƏRİ

Maddə 21. Sığortaçının hüquqları və vəzifələri

- 21.1. Sığortaçı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:
- 21.1.1. sığortalını sığorta müqaviləsinin şərtləri və bu sığorta Qaydaları ilə tanış etmək;
- 21.1.2. sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta şəhadətnaməsini və sığorta müqaviləsinin şərtlərini sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi gün sığortalıya vermək;
- 21.1.3. sığortalı tərəfindən sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalının və sığortalanmış yükə mümkün itkilərin azal(dıl)masına yönəldilmiş tədbirlər həyata keçirildikdə, sığortalının məlumatı əsasında sığorta müqaviləsində bu vəziyyətlə əlaqədar dəyişikliklər etmək;
- 21.1.4. bu Qaydaların və sığorta müqaviləsinin şərtlərinə riayət etmək;
- 21.1.5. sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə sığorta ödənişini vermək. Sığortaçı bu öhdəliyə əməl etmədikdə, hər gecikdirilmiş gün üçün sığorta ödənişi məbləğinin 0.1 faizi həcmində dəbbə pulu ödəyir;
- 21.1.6. peşəkar fəaliyyəti nəticəsində əldə etdiyi sığorta sirri hesab edilən məlumatları qorumaq, həmin məlumatları qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallardan başqa digər şəxslərə yaymamaq.
- 21.2. Sığortaçı aşağıdakı hüquqlara malikdir:
- 21.2.1. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:

a) istənilən vaxt sığortalanmış yükün mövcud olmasını və vəziyyətini, habelə sığortalı tərəfindən təqdim edilən məlumatların düzgünlüyünü yoxlamaq;

b) sığorta müqaviləsi bağlanan zaman sığortalı tərəfindən bildirilən və riskin artmasına təsir edən (sığorta hadisəsinin baş vermə ehtimalını artıran) əhəmiyyətli hallarda dəyişiklik baş verdikdə sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik etmək və/və ya artan riskə mütənasib olaraq əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə tələb etmək. Əgər sığortalı (faydalanan şəxs) sığorta müqaviləsinin şərtlərində dəyişiklik edilməsinə və əlavə sığorta haqqının ödənilməsinə etiraz edərsə, sığortaçı dəyişikliyin baş verdiyi andan sığorta müqaviləsini ləğv etmək hüququna malikdir;

c) sığortalının bu Qaydaların 22.1.2 bəndində göstərilmiş hallarda sığortaçıya bilərəkdən (qəsdən) yalan məlumat verməsi faktı müəyyən edilərsə, sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunmasını tələb etmək;

21.2.2. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə baş verdikdə:

– hadisənin səbəblərini və baş verdiyi şəraiti müstəqil araşdırmaq;

– itkilər haqqında sığortalının xəbərdarlığını gözləmədən zərərə məruz qalmış yükə baxış keçirmək. Sığortalının sığortaçının bu hərəkətlərinə mane olmaq hüququ yoxdur;

– zəruri tədbirləri görməklə sığortalanmış yükün xilas edilməsində və qorunub saxlanması iştirak etmək, eləcə də zəruri hallarda zərərin azaldılması üzrə yazılı tövsiyələr vermək. Lakin, əmlakın xilas edilməsi və sığortalanmış yükün qorunub saxlanması üzrə sığortaçının və onun səlahiyyətli nümayəndələrinin hərəkətləri sığortalıya sığorta ödənişini almaq hüququnun tanınması üçün əsas vermir;

– hadisələrin baş verdiyi şəraiti və mümkün itkilərin həcmi müəyyən etmək məqsədilə bütün məlumatları, o cümlədən kommersiya sirri təşkil edən məlumatları sığortalıdan tələb etmək;

– sığortalıdan (faydalanan şəxsdən) və sorğu əsasında müvafiq səlahiyyətli orqanlardan sığorta hadisəsinin səbəbini və şəraitini göstərən rəsmi sənədlərin və aktların əslinin və ya surətlərinin təqdim edilməsinə tələb etmək. Təqdim olunan məlumatlar əsasında itkilərin həcmi təyin etmək mümkün olmadıqda, kommersiya sirri təşkil edən məlumatlarla birlikdə digər məlumatları da tələb etmək;

21.2.3. sığorta ödənişini verərkən sığortalıdan (faydalanan şəxsdən) sığorta şəhadətnaməsinin (sertifikatın) təqdim edilməsinə tələb etmək;

21.2.4. sığortalının bu Qaydaların 22.1.3 bəndində nəzərdə tutulmuş öhdəliyini yerinə yetirməməsi ilə əlaqədar sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsinin səbəb olduğu zərərlərin ödənilməsinə və sığorta müqaviləsinin ləğv edilməsinə tələb etmək;

21.2.5. sığortalıdan (faydalanan şəxsdən) sığortalanmış yükün (və yaxud onun hər hansı bir hissəsinin) tam dəyəri miqdarında sığorta ödənişinin verilməsindən sonra zərərə məruz qalmış yükün (və yaxud onun müvafiq hissəsinin) və yaxud onun qalıqlarına olan mülkiyyət hüququnun sığortaçıya və yaxud onun təyin etdiyi şəxsə keçməsinin təmin edilməsinə tələb etmək.

Maddə 22. Sığortalının hüquqları və vəzifələri

22.1. Sığortalı aşağıdakıları öhdəsinə götürür:

22.1.1. sığorta müqaviləsində göstərilmiş müddətdə sığorta haqqını sığortaçıya ödəmək;

22.1.2. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:

– özünə məlum olan və sığorta riskinin qiymətləndirilməsində mühüm əhəmiyyətə malik bütün hallar barədə sığortaçını məlumatlandırmaq;

– sığorta obyektinə münasibətdə mövcud olan və ya bağlanma mərhələsində olan digər sığorta müqavilələri və onların şərtləri barədə məlumatı sığortaçıya təqdim etmək;

– daşınan yük(lər)ə aid mövcud sənədlərin (alqı-satqısına (sifariş edilməsinə), daşınmasına, saxlanmasına dair müqavilələr, konosamentlər, fakturalar və s. bu kimi) surətini sığortaçının sorğusu əsasında ona təqdim etmək;

22.1.3. bu Qaydaların 22.1.2 bəndində qeyd edilmiş hallardan hər hansı bir əhəmiyyətli kənara çıxmalar olduqda, bu barədə xəbərdar olduqdan sonra dərhal və ya ən gec 1 (bir) iş günü ərzində sığortaçıya xəbərdarlıq məktubu (bildiriş) göndərmək;

22.1.4. sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, ümumi (vahid) sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən hər bir daşıma haqqında bütün zəruri məlumatları, xüsusilə də yükün növü, gəminin adı, yükü daşıyan digər nəqliyyat vasitəsinin növü və nömrəsi, yükün hərəkət marşrutu, yükün dəyərini və sığorta məbləğini dərhal sığortaçıya bildirmək. Yükün təyinat yerinə həтта zədələnməmiş vəziyyətdə çatdırılmasından sonra həmin məlumatları əldə etmiş olsa belə, sığortalı, bu öhdəliyindən azad edilmir;

22.1.5. bu Qaydaların müddəalarına riayət etmək;

22.1.6. sığorta hadisəsi baş verdikdə:

– sığorta hadisəsinin səbəb olduğu zərərin qarşısını almaq və həcmi azaldılması məqsədi ilə özündən asılı olan bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görmək, hadisə ilə əlaqədar müvafiq səlahiyyətli orqanları vaxtında xəbərdar etmək, sığorta hadisəsinin və onun baş verdiyi şəraitin rəsmiləşdirilməsi üçün tədbirlər görmək və sığorta hadisəsinin baş verməsindən xəbərdar olduğu andan etibarən dərhal və ya ən gec 1 (bir) iş günü ərzində sığortaçıya sığorta hadisəsi haqqında məlumat vermək və əgər belə göstərişlər sığortaçı tərəfindən bildiriləcəksə, sığortaçının bütün göstərişlərinə əməl etmək;

– sığortaçının nümayəndəsi və yaxud dispaşer (ümumi qəza zamanı) baxış keçirənə qədər zədələnmiş yükü sığorta hadisəsindən sonra düşdüyü vəziyyətdə saxlamaq (əgər bu insanlar üçün təhlükəli deyildirsə və yaxud zərərin həcmi azaldılması maraqlarına zidd deyildirsə) və zədələnmiş (məhv olmuş) yükün siyahısını sığortaçıya təqdim etmək;

– zərərin qiymətləndirilməsində iştirak etmək üçün həmin ərazidə və yaxud ölkədə sığortaçının maraqlarını təmsil edən qəza komissarını cəlb etmək;

- zədələnmiş yükə sərbəst və maneəsiz baxış keçirmək, sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərinin, onun səbəb olduğu zərərin həcmnin və başqa şəraitin müəyyənəndirilməsi üçün sığortaçının nümayəndələrinə, qəza komissarına, dispaşerə (ümumi qəza zamanı) imkan vermək və müvafiq şəraiti yaratmaq;
 - sığortaçıya sığorta hadisəsinin baş vermə səbəblərini və şəraitini özündə əks etdirən rəsmi sənədləri onun tələbi ilə təqdim etmək;
 - ümumi qəza üzrə dispaşa tərtib edildikdə sığortaçının mənafeini (sığortaçının mümkün xərclərinin azaldılması və s. bu kimi məqsədlə) qorumaq;
 - təqsirkar şəxsə qarşı zərərin əvəzinin ödənilməsi tələbinin həyata keçirilməsi üçün mövcud qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş tədbirləri görmək;
- 22.1.7. vurulmuş zərərlərə görə təqsirkar üçüncü şəxs(lər)dən zərərin əvəzini aldığı andan etibarən dərhal və ya ən gec 3 (üç) gün ərzində sığortaçıya bu barədə məlumat vermək.
- 22.2. Sığortalı aşağıdakı hüquqlara malikdir:
- 22.2.1. sığorta müqaviləsi bağlanan zaman:
- kommersiya sirri olmayan sığortaçının maliyyə sabitliyi ilə bağlı məlumatı tələb etmək;
 - sığorta müqaviləsinin şərtləri ilə tanış olmaq;
 - sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişinin alınması üçün fiziki və yaxud hüquqi şəxsləri (faydalanan şəxsləri) təyin etmək;
- 22.2.2. sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində:
- faydalanan şəxsi əvəz etmək (əgər sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və qüvvədə olan qanunvericiliyə zidd deyildirsə);
 - sığorta müqaviləsi (sığorta şəhadətnaməsi və ya sertifikat) itirildikdə, onun dublikatını almaq;
 - istənilən vaxt sığorta müqaviləsindən imtina etmək. Bununla bərabər, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta haqqının məbləği sığortalıya qaytarılır;
 - sığorta dəyərindən az məbləğə sığortalanmış yükün sığorta məbləğinin sığorta dəyərində artırılması üçün sığorta müqaviləsinə (şəhadətnaməsinə) əlavənin edilməsini tələb etmək;
- 22.2.3. sığorta müqaviləsinin şərtlərinə və bu Qaydalara uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq;
- 22.2.4. sığorta müqaviləsi üzrə üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirməsini sığortaçıdan tələb etmək.

BÖLMƏ 7. ÖDƏNİLƏN ZƏRƏRLƏR

Maddə 23. Ödənilən zərərlər

- 23.1. Sığortaçı, sığorta hadisəsi nəticəsində ortaya çıxan aşağıdakı xərcləri ödəyir:
- 23.1.1. sığorta obyektinə (sığortalanmış yükə) dəyən zərər(lər)i;
- 23.1.2. daşıma müqaviləsinə, həmçinin qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən müəyyən edilmiş ümumi qəza ilə bağlı və sığortalanmış yükün xilas edilməsi məqsədi ilə çəkilmiş xərclər;
- 23.1.3. sığortalı tərəfindən çəkilən və aşağıda göstərilmiş zəruri və məqsədəuyğun xərclər:
- sığortaçının təminat verdiyi zərərlərin qarşısının alınması və miqdarının azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər;
 - sığortaçının göstərişlərini yerinə yetirməsi (əgər belə göstərişlər sığortaçı tərəfindən verildirsə) ilə əlaqədar çəkilən xərclər;
 - sığorta hadisəsinin səbəbini və şəraitini araşdırmaq, həmçinin əvəzi ödənilməli olan zərər(lər)in miqdarının aydınlaşdırılması və müəyyənəndirilməsi məqsədilə çəkilən zəruri xərclər;
 - ümumi qəza zamanı dispaşanın tərtib edilməsinə çəkilən xərclər;
 - sığortalanmış yükün boşaldılması, saxlanması və əgər sığorta hadisəsinin nəticəsində daşıma digər nöqtədə başa çatırsa, razılaşdırılmış təyinat yerinə göndərilməsinin ödənilməsi üçün çəkilən xərclər. Bununla yanaşı sığortalının və yaxud onun nümayəndələrinin diqqətsizliyi, borcunu ödəyə bilməməsi və yaxud maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməməsi nəticəsində meydana gələn xərclər ödənilmir.

Maddə 24. Sığorta obyektinə (sığortalanmış yükə) dəyən zərər

- 24.1. Sığortalanmış yüklə bağlı sığortalıya (faydalanan şəxsə) dəyən zərər aşağıdakı xərclərdən ibarətdir:
- 24.1.1. yük məhv olduqda (tam məhv olma və ya tam konstruktiv məhv olma) - zərəyə məruz qalmış yükün sığorta məbləğindən artıq olmamaqla, həqiqi dəyəri həcmində;
- 24.1.2. yük və yaxud onun hər hansı bir hissəsi zədələndikdə - zərəyə məruz qalmış yükün bərpa edilməsinə (əvvəlki vəziyyətinə qaytarılmasına) çəkilən xərclər. Yükün bərpa edilməsi xərcləri hesablanarkən təmir üçün zəruri materialların və ehtiyat hissələrinin alınması xərcləri və işlərin görülməsinə ödənilən haqq nəzərə alınır. Yükün bərpası xərclərindən təmir prosesində dəyişdirilən istifadəyə yararlı hissələrin, detalların və ləvazimatların qalıq dəyəri çıxılır. Sığortalı (və yaxud faydalanan şəxs) zərəyə məruz qalmış yükədən imtina etmək hüququna malik deyildir. Təmir prosesində dəyişdirilən ayrı hissələrin, detalların və ləvazimatların qalıq dəyəri sığorta ödənişinin məbləğindən çıxılmalıdır. Bununla yanaşı istifadəyə yararlı qalıqların dəyəri sığorta hadisəsinin səbəb olduğu ucuzlaşma (köhnəmə faizi) nəzərə alınaraq hesablanır. Sığorta müqaviləsində zərəyə məruz qalmış yükün əmtəə dəyərini itirməsi ilə bağlı sığortalının (və yaxud faydalanan şəxsin) zərərlərinin əvəzinin ödənilməsi nəzərdə tutula bilər.
- 24.1.3. ümumi qəza zamanı (ümumi qəza üzrə ödənişlər, dispaşanın tərtib olunması xərcləri) - sığorta məbləği həddində sığortalının (faydalanan şəxsin) real xərcləri və zərərləri miqdarında.
- 24.2. Sığorta hadisəsi nəticəsində sığortalanmış yükə dəyən zərərin miqdarı sığortaçı (ümumi qəza zamanı - dispaşer) tərəfindən sığortalının iştirakı ilə müəyyən edilir. Tərəflər arasında zərərin qiymətləndirilməsi ilə bağlı fikir ayrılığı yarananda, tərəflərdən hər hansı biri zərərin ixtisaslaşmış müstəqil ekspert tərəfindən qiymətləndirilməsini tələb etmək hüququna malikdir. Bu halda müstəqil ekspertin xərclərini, onun təyin edilməsini tələb edən tərəf ödəyir. Sığortaçı zəruri hallarda sığorta hadisəsi ilə bağlı məlumatla malik olan üçüncü şəxslərə sorğu göndərmək və onlardan məlumat almaq, eləcə də sığorta hadisəsinin səbəblərini və baş verdiyi şəraiti müstəqil aydınlaşdırmaq hüququna malikdir.

Maddə 25. Ümumi qəza ilə bağlı xərclər

Sığorta hadisəsinin baş verməsi nəticəsində ortaya çıxan ümumi qəza ilə bağlı xərclər, onların digər ödənilmiş zərərlərlə birgə sığorta məbləğini aşmaması şərti ilə sığortaçı tərəfindən ödənilir.

Maddə 26. Zərərlərin azaldılması məqsədilə çəkilən xərclər

26.1. Sığortaçı tərəfindən əvəzi ödənilməli olan zərərləri azaltmaq məqsədilə sığortalının çəkdiyi xərclər, həmin xərclərin digər zərərlərlə birlikdə sığorta məbləğini aşma bilməsindən asılı olmayaraq sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbəti həcmində sığortaçı tərəfindən ödənilir, o şərtlə ki, müvafiq tədbirlər nəticəsiz qalmış olsa belə xərclər zərurətdən və ya sığortaçının göstərişlərini yerinə yetirmək məqsədilə ortaya çıxmış olsun. Bu növ xərclərin ümumi məbləği yükün xilas edilmiş hissəsinin dəyərində müvafiq olaraq həmin hissənin payına düşən sığorta məbləğindən (hər bir halda 5 %-dən yuxarı olmamaqla) artıq olmamalıdır.

26.2. Sığortaçı zərərlərin qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədilə bilərəkdən sığortalının mümkün (səmərəli) və ağılabatan tədbirləri görməməsi nəticəsində ortaya çıxan zərərlərin əvəzini ödəmək öhdəliyi daşımır.

Maddə 27. Sığorta hadisəsinin araşdırılması məqsədilə çəkilən xərclər

Sığorta hadisəsinin səbəblərinin və şəraitinin aydınlaşdırılması, zərərlərin həcmının müəyyən edilməsi üçün çəkilən zəruri xərclər, bu xərclərin digər xərclərlə birlikdə sığorta məbləğini aşmaması şərti ilə sığortaçı tərəfindən ödənilir.

BÖLMƏ 8. SİĞORTA ÖDƏNİŞİ**Maddə 28. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər**

28.1. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün sığortaçı tərəfindən tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:

28.1.1. sığortalanmış yükə münasibətdə sığorta marağının təsdiq edilməsi üçün yükün alqı-satqısına (sifariş edilməsinə) və daşınmasına dair müqavilələr, konosamentlər, göndərilən malların siyahısı, hesab-fakturalar və sığortaçı tərəfindən tələb edilən digər zəruri sənədlər (əgər bu sənədlər əvvəlcədən sığortaçıya təqdim edilməmişdirsə);

28.1.2. sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu sübut etmək üçün sığortaçı tərəfindən tələb edilmiş sığorta hadisəsinin baş vermə səbəbləri və şəraitini əks etdirən rəsmi sənədlər, nəqliyyat vasitəsinin xəbərsiz itkin düşməsi zamanı isə - nəqliyyat vasitəsinin itkin düşmüş elan edilməsi üçün zəruri olan nəqliyyat vasitəsinin çıxış nöqtəsindən yola çıxma vaxtını və təyin edilmiş vaxtda təyinat məntəqəsinə gəlib çıxmaması barədə dəqiq sübutlar;

28.1.3. zərərlə bağlı iddianın miqdarı. Bunun üçün:

- zərərin müəyyən edildiyi yerin qanunvericiliyinə və ya yerli adətlərə görə səlahiyyətli vəzifəli şəxsi tərəfindən tərtib edilmiş qəza (zərər) sertifikatı və ya akt;
- yükün siyahısı;
- zərər aktı (sığortalanmış malların sığorta hadisəsi nəticəsində qiymətində baş verən azalma);
- zərərlə bağlı çəkilmiş xərclərin ödənilməsinə təsdiq edən sənədlər və hesablar;
- ümumi qəza ilə bağlı zərərlərin və çəkilən xərclərin ödənilməsi tələb olunduqda - dispaşa sənədi;

28.1.4. üçüncü şəxslərin qeyri-qanuni qərəzli hərəkətləri nəticəsində zərərin meydana gəlməsi ilə bağlı müvafiq səlahiyyətli orqanlardan sığortaçının sorğusu əsasında alınan sənədlər.

Maddə 29. Sığorta ödənişinin hesablanması və verilməsi qaydası

29.1. Sığortaçı sığorta müqaviləsi ilə təminat verilmiş hadisələr baş verdikdə, sığorta ödənişini sığortalının ərizəsinə, hadisə ilə əlaqədar və bu Qaydaların 28-ci maddəsinə əsasən sığortaçının tələb etdiyi sənədlərə və sığortaçının nümayəndəsinin tərtib etdiyi sığorta aktına əsasən ödəyir.

29.2. Sığorta ödənişini almaq üçün sığortalının (faydalanan şəxsin) sığorta hadisəsinin baş verdiyi anda sığortalanmış yükə münasibətdə əmlak maraqları olmalıdır.

29.3. Sığortalanmış maraqlara vurulan zərərlərin həcmi müəyyən olunduqdan sonra sığorta ödənişinin hesablanması aşağıdakı yollarla həyata keçirilir:

29.3.1. qismən sığorta zamanı - vurulmuş zərərlərə sığorta məbləğinin sığorta dəyərində olan nisbətində təminat verilir;

29.3.2. sığorta müqaviləsində azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda - azadolma məbləği çıxılmaqla zərərlərə təminat verilir.

29.4. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin ümumi məbləği sığorta məbləğini aşma bilməz.

29.5. Tələb olunan bütün sənədlər təqdim olunduqdan 15 gün ərzində sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirir və ya sığorta ödənişinin verilməsindən imtina edilməsi barədə sığortalıya (və ya faydalanan şəxsə) səbəbini yazılı surətdə göstərməklə məlumat verir.

29.6. Sığorta hadisəsi (zərərin meydana gəlməsi) faktı üzrə cinayət işi açılıbsa və yaxud məhkəmə prosesi başladılsa, sığorta ödənişinin verilməsi barədə qərar açılmış cinayət işi üzrə ibtidai (ilkin) istintaq orqanlarının və yaxud məhkəmənin qüvvəyə minmiş qəti qərarının qəbul edilməsinə, istintaqın və ya məhkəmədə işin baxılmasının sonunadək təxirə salına bilər.

Maddə 30. Ödənilməmiş sığorta haqqının nəzərə alınması

Əgər sığorta ödənişi verildiyi anda sığorta haqqı tam ödənilməmişdirsə, sığortaçı ödəniş zamanı sığorta haqqının ödənilməyən hissəsini hesablanmış sığorta ödənişi məbləğindən tutmaq hüququna malikdir.

Maddə 31. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina

31.1. Aşağıdakı hallarda sığortaçı sığortalıya sığorta ödənişini verməkdən imtina etmək hüququna malikdir:

31.1.1. sığortalının, faydalanan şəxsin (və yaxud onların nümayəndələrinin) qəsdli nəticəsində sığorta hadisəsi baş verdikdə;

31.1.2. bu Qaydaların 22.1.6-cı maddəsinin tələblərinə əməl edilməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

31.1.3. sığortalının risklə əlaqədar ona məlum olan məlumatları vermədikdə və ya riskin dərəcəsini və yaxud sığorta hadisəsi ilə bağlı şəraiti müəyyən etmək üçün mühüm əhəmiyyət daşıyan hallar barədə qəsdən yanlış məlumatlar verdikdə;

31.1.4. sığortalı riskdə baş verən əhəmiyyətli dəyişikliklər barədə sığortaçıya vəziyyəti öyrəndiyi və ya öyrənməli olduğu andan 24 saat ərzində yazılı surətdə bildirmədikdə (bu Qaydaların 22.1.3 bəndinə əməl etmədikdə);

31.1.5. sığorta hadisəsinin baş verməsinə və/və ya onun səbəb olduğu zərərin miqdarının artmasına gətirib çıxaran kobud dərəcədə laqeydliyə yol verdikdə;

31.1.6. sığortaçı tərəfindən tələb edilən sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu və onun səbəb olduğu zərərin miqdarını sübut etmək üçün zəruri sənədləri təqdim etmədikdə;

31.1.7. adi qəbul zamanı mövcud təhvil götürmə üsulu ilə aşkar edilməyən yükün əskik gəlməsi və ya zədələnməsi ilə bağlı yükü təhvil aldıqdan sonra 3 (üç) gün ərzində daşıyıcıya yazılı surətdə məlumat vermədikdə;

31.1.8. sığortaçının nümayəndəsinə baxış keçirməsi üçün zədələnmiş əmlakı və yaxud onun qalıqlarını (əgər qalıqlar qalması idisə) təqdim etmədikdə;

31.1.9. sığorta hadisəsinin və ya onun səbəb olduğu zərərlərin baş vermə şəraitinə dair sənədləri saxtalaşdırdıqda;

31.1.10. yerinə yetirilmədiyi təqdirdə sığorta hadisəsinin baş verməsinə və ya zərərlərin həcmi artmasına gətirib çıxarmış, yaxud da sığorta hadisəsinin şəraitinin düzgün aydınlaşdırılması imkanlarını pozmuşdursa, sığortalı tərəfindən sığorta müqaviləsinə, bu Qaydalara və ya qanunvericiliyə əsasən ona həvalə edilən öhdəlik və şərtlərə əməl edilmədikdə;

31.1.11. sığorta müqaviləsi üzrə hər hansı bir iddia ortaya çıxan zaman sığorta obyektinin digər sığorta şirkəti tərəfindən eyni risklərdən sığortalandığı müəyyən edildikdə.

31.2. Bilavasitə və ya dolayısı ilə sığortalı tərəfindən mühüm şərtlərin yerinə yetirilməməsi səbəbindən sığorta hadisəsi baş verdiyi və ya zərərin məbləği artdığı halda sığortaçı müvafiq olaraq sığorta ödənişindən imtina etmək və ya zərər məbləğinin artdığı həcmdə sığorta ödənişini azaltmaq hüququna malikdir.

31.3. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtina barədə qərar sığortalıya imtinanın səbəbləri əsaslandırılmış və dəlillərlə sübut edilmiş qaydada yazılı surətdə bildirilir.

Maddə 32. Zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxslər tərəfindən zərərin ödənilməsi

32.1. Əgər sığortalı vurulmuş zərərlərə görə zərərin əvəzini zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxsdən almışdursa, sığortaçı yalnız verilməli olan sığorta ödənişi məbləği ilə sığortalının təqsirli olan şəxsdən aldığı məbləğ arasındakı fərqi ödəyir.

32.2. Sığortalıya (faydalanan şəxsə) vurulmuş zərərin əvəzi zərərin dəyməsində təqsirli olan şəxs tərəfindən tam ödənildikdə, sığortaçı sığorta ödənişini həyata keçirmir, həyata keçirdiyi halda isə sığorta ödənişi sığortaçıya qaytarılmalıdır. Əks halda sığortaçı sığortalıya (faydalanan şəxsə) qarşı qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada iddia irəli sürmək hüququna malikdir.

32.3. Zərərverən zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda, sığortaçı, sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edir.

BÖLMƏ 9. DİGƏR MÜDDƏALAR

Maddə 33. Marağın keçməsi

Sığorta obyektinin satılması və yaxud onlara hüquqların digər şəxsə verilməsi halında, sığortaçının razılığı olmazsa, sığorta müqaviləsi ilə verilən sığorta təminatı, alıcıya və ya əmlaka hüquqları olan hər hansı digər şəxsə aid edilmir.

Maddə 34. Qalıqlara olan hüququn keçməsi

34.1. Sığortaçı sığorta obyektinin məhv olmasına görə ödəniş verdikdə və ya onun müxtəlif hissələrini başqası ilə əvəz etdikdə sığortalının həmin əmlaka və yaxud onun hissələrinə olan hüquqları verilən sığorta ödənişi həcmində sığortaçıya keçir. Bütün qalıqlar sığortaçıya verilməlidir.

34.2. Sığortalı qalıqlara olan hüquqların sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.

34.3. İtmiş və ya oğurlanmış sığorta obyektinin sonradan tapılması halında sığortaçı sığorta obyektini özündə saxlaya və yaxud sığortalıya qaytara bilər. İkinci halda sığorta obyektinə görə alınmış sığorta ödənişi sığortaçıya geri qaytarılmalıdır. Əgər sığorta obyektini zədələnmiş vəziyyətdə əldə olunarsa, sığortaçı sığortalıya sığorta müqaviləsinin şərtləri və müddəalarına müvafiq olaraq həmin zərərlərin əvəzini ödəməlidir.

Maddə 35. Subroqasiya hüququ

35.1. Sığortalının təqsirkar şəxsə zərərin əvəzini ödəmək tələbi hüququ (iddiası) sığorta ödənişini vermiş sığortaçıya subroqasiya (reqres) qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.

35.2. Sığortalı sığorta ödənişini aldıqda göstərilən hüququn həyata keçirilməsi üçün onda olan bütün lazımi sənədləri sığortaçıya verməlidir.

35.3. Sığortalı təqsirkar şəxsə iddianı və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımi sənədləri sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, sığortaçı, təqsirkar şəxsdən subroqasiya tələbi qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində sığorta ödənişi verməkdən imtina edir.

35.4. Sığortalı təqsirkar şəxsə sığorta ödənişinin məbləğindən artıq zərərin əvəzini ödəmək tələbi hüququnu sığortaçıya güzəşt edə bilər.

35.5. Əgər sığortalı təqsirkar şəxsə zərərin əvəzini ödəmək tələbi hüququndan (iddiasından) imtina edərsə və ya onun öz təqsiri ucbatından bu hüququn həyata keçirilməsi mümkün olmazsa, sığortaçı bütünlükdə və ya qismən sığorta ödənişini

vermək öhdəliyindən azad olunur və lüzumsuz yerə verilmiş sığorta ödənişinin qaytarılmasını tələb etmək hüququna malikdir.

Maddə 36. Qismən sığorta

Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, müqavilədə müəyyən edilmiş sığorta məbləği sığorta dəyərindən az olduğu halda (qismən sığorta halında), sığortaçı zərərin əvəzini sığorta məbləğinin sığorta dəyərinə olan nisbətində ödəyir.

Maddə 37. İkili (çoxqat) sığorta

37.1. Yüklərin sığortasında sığorta məbləği həmin yükün (əmlakın) sığorta müqaviləsi bağlandığı andakı həqiqi dəyərindən - sığorta dəyərindən çox olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), həmin müqavilə sığorta məbləğinin sığorta dəyərindən artıq olan hissəsində etibarsızdır.

37.2. Sığorta obyektinin bir neçə sığortaçıda sığortalanması nəticəsində sığorta məbləğlərinin ümumi cəmi onun sığorta dəyərindən artıq olduğu halda (ikili və ya çoxqat sığorta), bütün sığortaçıları yalnız sığorta dəyəri miqdarında məsuliyyət daşıyırlar. Belə halda hər bir sığortaçı özünün bağladığı müqaviləyə müvafiq sığorta məbləğinin bütün bağlanmış müqavilələr üzrə ümumi sığorta məbləğinə olan nisbətində mütənasib olan miqdarında məsuliyyət daşıyır.

Maddə 38. Azadolma məbləği və gözləmə müddəti

38.1. Sığorta müqaviləsi ilə şərtlə və ya şərtsiz azadolma məbləği, həminin gözləmə müddəti müəyyən oluna bilər.

38.2. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə təbiiq olunur.

38.3. Şərtlə azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.

38.4. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.

38.5. Sığorta müqaviləsində gözləmə müddəti nəzərdə tutulduqda, sığorta hadisəsi nəticəsində həmin müddət ərzində yaranan itkilərin əvəzinin ödənilməsi sığortalının üzərində qalır.

38.6. Şərtlə gözləmə müddəti müəyyən edildikdə, sığorta hadisəsinin nəticələrinin həmin müddətə bərabər və ya ondan artıq müddətdə davam etməsi şərti ilə sığorta tələbi və ya sığorta ödənişi sığorta hadisəsinin baş verməsindən keçən həmin müddət qədər vaxt ərzində yaranan itkilərə də şamil edilir.

38.7. Sığorta müqaviləsində şərtsiz gözləmə müddəti müəyyən edildikdə, sığorta tələbi və ya sığorta ödənişi sığorta hadisəsinin baş verməsindən keçən həmin müddət qədər vaxt ərzində yaranan itkilərə şamil edilmir.

Maddə 39. Valyuta haqqında qeyd-şərt

39.1. Sığorta məbləğlərinin, azadolmaların və tələblərin xarici valyuta ilə ifadə olunduğu hallarda, bütün ödənişlər Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ödənişin həyata keçirildiyi tarixə və ya ödənişə əsas verən sənədin tərtib edilməsi tarixinə olan rəsmi məzənnəsi əsasında Azərbaycan manatı ilə, ya da Azərbaycan Respublikasının valyuta qanunvericiliyinə müvafiq olduğu hallarda hər hansı xarici valyuta ilə həyata keçirilə bilər.

39.2. Əgər sığorta ödənişinin verilməsi üçün əsas olan sənədlər Azərbaycan manatı və ya müqavilənin valyutasından fərqli valyutada ifadə olunmuşdursa, sığorta müqaviləsinin ifadə olunduğu valyutaya çevirmə Azərbaycan Respublikası Milli Bankının həmin sənədin buraxıldığı tarixə uyğun rəsmi məzənnəsi əsasında həyata keçirilir.

Maddə 40. İş sirlərinin gizli saxlanması

Sığortaçı, sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda dəyən ziyan və zərərə görə məsuliyyət daşıyır.

Maddə 41. Mübahisələrin həlli qaydası

Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

Maddə 42. İddia müddəti

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.